

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 20 lipca 2016 r.

Pozycja 454

POSTANOWIENIE

z dnia 14 lipca 2016 r.

Sygn. akt Ts 87/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz – przewodniczący i sprawozdawca
Andrzej Wróbel
Stanisław Biernat,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej K.K. w sprawie zgodności:

art. 113⁵ w zw. z art. 113 § 1 i w zw. z art. 113¹ § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 2082, ze zm.)
z art. 18 i art. 48 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 5 maja 2016 r. (dana nadania) K.K. (dalej: skarżący) wystąpił o zbadanie zgodności art. 113⁵ w zw. z art. 113 § 1 i w zw. z art. 113¹ § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2015.2082, ze zm.; dalej: kro) „w zakresie, w jakim pojęcie dobra dziecka interpretowane jest w oderwaniu od uprawnienia i obowiązku jaki mają rodzice i ich dziecko do utrzymywania ze sobą kontaktów oraz konstytucyjnej ochrony rodzicielstwa”, z art. 18 i art. 48 ust. 2 Konstytucji.

Skargę sformułowano na podstawie następującego stanu faktycznego sprawy. Skarżący wniósł o zmianę sposobu kontaktów z dziećmi określonego w postanowieniu Sądu Rejonowego w S. z września 2011 r. przez m.in. zobowiązanie ich matki do przywożenia dzieci na spotkania z nim do Aresztu Śledczego w K. lub innych jednostek penitencjarnych, do których zostanie przewieziony. Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z grudnia 2014 r. oddalił jego wniosek. Skarżący złożył apelację od tego postanowienia. Została ona oddalona przez Sąd Okręgowy w K. (dalej: Sąd Okręgowy w K.) postanowieniem z maja 2015 r.

Skarżący podkreśla, że podstawą wydania postanowienia Sądu Okręgowego w K. był art. 113⁵ kro, zgodnie z którym: „Sąd opiekuńczy może zmienić rozstrzygnięcie w sprawie kontaktów, jeżeli wymaga tego dobro dziecka”. Zdaniem skarżącego przepis ten powinien być odczytywany łącznie z pozostałymi przepisami kro, w szczególności z art. 113 § 1 kro. W myśl tego przepisu bowiem: „Niezależnie od władzy rodzicielskiej rodzice oraz ich dziecko mają prawo i obowiązek utrzymywania ze sobą kontaktów”. Według skarżącego sądy

orzekające w jego sprawie przede wszystkim kierowały się wyrażonym przez dzieci brakiem chęci utrzymywania z nim kontaktów. Jak jednak zauważa skarżący, istnieje obowiązek utrzymywania kontaktów, który spoczywa nie tylko na rodzicach, lecz również na dzieciach. Jeśli nawet dziecko nie jest zainteresowane utrzymywaniem kontaktu z ojcem, to – w przekonaniu skarżącego – dobro dziecka powinno przemawiać „za stworzeniem takich form kontaktu z rodzicem, które pomogą stworzyć lub odbudować poprawne relacje między rodzicem a jego dzieckiem, aniżeli dalszym jeszcze ograniczeniem kontaktów, co przyczyni się do pogłębienia alienacji dziecka”. Zdaniem skarżącego dobro dziecka nie może być rozumiane „w sposób jednowymiarowy, jako zespół okoliczności, które sprzyjają zachowaniu dobrostanu dziecka w perspektywie krótkoterminowej, lecz winno być postrzegane jako wartość wieloaspektowa, która może łączyć się z pewnymi niedogodnościami dla dziecka, by osiągnąć pożądane cele długoterminowe, związane z utrzymaniem żywotnych więzi rodzicielskich”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Skarga konstytucyjna jest szczególnym środkiem ochrony wolności lub praw, który musi spełniać szereg przesłanek jego dopuszczalności. Zasadniczo zostały one uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz doprecyzowane w art. 64-66 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.2016.293; dalej: ustawa o TK). Zgodnie z art. 64 ustawy o TK skargę konstytucyjną wnosi się po wyczerpaniu przez skarżącego drogi prawnej, w terminie 3 miesięcy od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. Wraz z upływem tego terminu prawo do złożenia skargi konstytucyjnej wygasa.

Ostatecznym orzeczeniem w sprawie skarżącego jest postanowienie Sądu Okręgowego w K. z maja 2015 r. Trybunał ustalił z urzędu, że odpis tego postanowienia wraz z uzasadnieniem został doręczony skarżącemu 9 lipca 2015 r. Od tego dnia rozpoczął się zatem bieg trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej.

Zgodnie z art. 66 ust. 3 ustawy o TK w razie niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej skarżący może złożyć do sądu rejonowego swojego miejsca zamieszkania wniosek o ustanowienie dla niego adwokata lub radcy prawnego z urzędu na podstawie przepisów o postępowaniu cywilnym. W myśl art. 66 ust. 4 pkt 1 ustawy o TK złożenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu wstrzymuje bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Wznowienie biegu tego terminu następuje pierwszego dnia po dniu doręczenia adwokatowi lub radcy prawnemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go na pełnomocnika skarżącego.

Wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu w celu sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej skarżący złożył 9 października 2015 r., a zatem 92 dni po doręczeniu mu odpisu postanowienia Sądu Okręgowego w K. z maja 2015 r. wraz z uzasadnieniem. Nastąpiło to w ostatnim dniu liczonego w miesiącach terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, czym skarżący uniemożliwił pełnomocnikowi jej sporządzenie i wniesienie w terminie. Zarządzenie Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w K. o wyznaczeniu pełnomocnika z urzędu zostało doręczone wyznaczonemu adwokatowi 5 lutego 2016 r. Skarga zaś została przez niego złożona 5 maja 2016 r., a zatem trzy miesiące po upływie ustawowego terminu do jej wniesienia.

Okoliczność powyższa stanowi podstawę odmowy nadania rozpatrywanej skardze dalszego biegu zgodnie z art. 64 w zw. z art. 77 ust. 3 pkt 4 ustawy o TK.

Niezależenie od powyższego Trybunał stwierdza, że skarga jest niedopuszczalna jeszcze z innego powodu.

Skarżący wiąże naruszenie swoich konstytucyjnych wolności lub praw z przyjęciem przez sąd orzekający w jego sprawie, że dobro jego małoletnich dzieci sprzeciwia się zmianie postanowienia o ustaleniu z nimi kontaktów. Sąd stwierdził bowiem, że zgromadzony

materiał dowodowy przemawia przeciwko uwzględnieniu wniosku skarżącego. Jak ustalili, skarżący był wielokrotnie karany za przestępstwa przeciwko rodzinie, nie przestrzegał ustalonych terminów spotkań z dziećmi (domagał się kontaktów poza wyznaczonymi godzinami), zabierał je w nieodpowiednie miejsca, nie zważał na zmęczenie dzieci i, zdarzało się, zabraniał im w trakcie spotkań korzystać z toalety. W związku z tym sąd uznał, że podejście skarżącego do kontaktów z dziećmi jest egoistyczne. Sąd odwołał się przy tym do sprawozdania kuratora, z którego wynikało, że dzieci nie chcą zmiany modelu i częstotliwości kontaktów z ojcem, a także do opinii sądowo-psychiatrycznej stwierdzającej u skarżącego zaburzenia psychiczne.

W tym stanie rzeczy Trybunał doszedł do wniosku, że skarżący kwestionuje nie treść przepisów, lecz prawidłowość argumentacji orzekającego w jego sprawie sądu, który – zdaniem skarżącego – pominął fakt, iż dziecko ma obowiązek kontaktów z ojcem.

Trybunał przypomina, że zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji wniesienie skargi konstytucyjnej jest dopuszczalne, jeśli, po pierwsze, zaskarżony przepis stanowi podstawę prawną ostatecznego orzeczenia wydanego przez sąd lub organ administracji publicznej w indywidualnej sprawie skarżącego, po drugie, skarżący uprawdopodobni naruszenie swoich konstytucyjnych wolności lub praw wskazanych w skardze, po trzecie, źródłem tego naruszenia jest normatywna treść kwestionowanych przepisów, a sposób naruszenia został określony przez samego skarżącego w uzasadnieniu wnoszonej skargi. Jeżeli zatem przyczyną naruszenia konstytucyjnych praw skarżącego jest nie akt stanowienia prawa, lecz akt jego stosowania, to merytoryczne rozpoznanie skargi jest niedopuszczalne. W polskim systemie prawnym skarga konstytucyjna jest bowiem „skargą na przepis”, a nie na jego konkretne, wadliwe zastosowanie, nawet jeśli prowadziłoby ono do niekonstytucyjnego skutku (zob. postanowienia TK z: 13 października 2008 r., sprawa SK 20/08, OTK ZU nr 8/A/2008, poz. 146 i 28 lutego 2012 r., sprawa SK 27/09, OTK ZU nr 2/A/2012, poz. 20; a także wyrok TK z 1 lipca 2008 r., sprawa SK 40/07, OTK ZU nr 6/A/2008, poz. 101). Do kompetencji Trybunału Konstytucyjnego należy ocena hierarchicznej zgodności norm prawnych, jego kontroli nie podlega zaś dokonana przez sąd wykładnia, subsumpcja stanu faktycznego czy prawidłowość argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu orzeczenia.

W związku z powyższym Trybunał postanowił jak w sentencji.